

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення зміни до статті 292 Кримінального кодексу України щодо
удосконалення відповідальності за пошкодження об'єктів трубопровідного
транспорту нафтогазової сфери в умовах воєнного або надзвичайного
стану»
*(реєстр. № 14293 від 11.12.2025)**

***Анотація.** В інформаційній довідці досліджуються питання удосконалення кримінальної відповідальності за пошкодження чи руйнування об'єктів трубопровідного транспорту нафтогазової сфери в умовах воєнного або надзвичайного стану в умовах воєнного чи надзвичайного стану у контексті проекту Закону України (реєстр. № 14293 від 11.12.2025) (далі – законопроект).*

Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам чинного кримінального та кримінального процесуального законодавства.

***Ключові слова:** кримінальна відповідальність, воєнний стан, надзвичайний стан, трубопровідний транспорт, пошкодження об'єктів, покарання.*

Вступ

В умовах правового режиму воєнного стану актуалізуються питання кримінально-правової охорони суспільних відносин у сфері транспортування нафти (нафтопродуктів) і газу трубопроводами України як об'єктів критичної інфраструктури. Руйнація або пошкодження об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів призводить до порушення нафтогазового постачання господарюючих суб'єктів і населення, можливих людських жертв та значних матеріальних збитків.

Законопроект розроблено з метою «удосконалення кримінальної відповідальності за пошкодження чи руйнування магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів чи нафтопродуктопроводів, відводів від них, технологічно пов'язаних з ними об'єктів, споруд, засобів обліку, автоматики, телемеханіки, зв'язку, сигналізації в умовах воєнного чи надзвичайного стану»¹.

Пропонується доповнити частину другу статті 292 Кримінального кодексу України (далі – КК України) кваліфікуючою ознакою – вчинення правопорушення в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Основна частина

Визнаючи необхідність зміни законодавчих підходів щодо удосконалення підстав кримінальної відповідальності за окремі види правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту, вважаємо за доцільне відзначити таке.

Одним із показників ефективності закону про кримінальну відповідальність є його стабільність, що, з одного боку, засвідчує прогнозованість політики держави у сфері протидії злочинності, оскільки

¹ Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення зміни до статті 292 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за пошкодження об'єктів трубопровідного транспорту нафтогазової сфери в умовах воєнного або надзвичайного стан (реєстр. № 14293 від 11.12.2025). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/59329>

створює умови для належного опанування працівниками правоохоронних та судових органів основних законодавчих приписів і формування на цій підставі відповідної практики застосування норм КК України, а з іншого – надає можливість кожному громадянину ознайомитися зі змістом законодавства про кримінальну відповідальність, а отже, бути обізнаним щодо того, якими заходами кримінально-правового впливу забезпечується його безпека, захист законних прав та інтересів.

Зміни норм закону про кримінальну відповідальність повинні базуватися на результатах ґрунтовного аналізу практики застосування відповідного виду примусових заходів, зокрема даних, які доводили би недостатню ефективність чинної редакції норми, наявність проблем у застосуванні покарання тощо.

Наведені в пояснювальній записці до законопроекту твердження на кшталт: «Пошкодження таких об'єктів тягне за собою часткове або повне припинення їх роботи та може призвести до негативних наслідків у соціальній та житлово-комунальній сферах, до неналежного наповнення державного бюджету, завдати шкоди енергетичній безпеці та національним інтересам держави», «масовані обстріли з боку російської федерації загострюють проблему, що викликає потребу в додатковому правовому врегулюванні кримінальної відповідальності за злочини в цій сфері» – не можуть вважатися достатнім обґрунтуванням доцільності пропонованих законодавчих новел.

Викликає сумнів доцільність пропозиції щодо доповнення статі 292 КК України такою кваліфікуючою ознакою об'єктивної сторони складу правопорушення, як «вчинення в умовах воєнного чи надзвичайного стану». Відповідно до пункту 11 частини першої статті 67 КК України вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій є обставиною, що обтяжує покарання.

Обставини, які обтяжують покарання, є складовою (критерієм) загальних засад призначення покарання, які суд враховує та за допомогою яких досягається принцип індивідуалізації, гуманності та справедливості покарання. Ці обставини у кримінальному праві не беруть участі в утворенні нових складів злочинів, а лише посилюють міру покарання в межах санкції статті Особливої частини КК України.

Пропонована кваліфікуюча ознака «в умовах воєнного стану» у статті 292 КК України має однакову правову природу з обтяжуючою покарання обставиною, зазначеною в пункті 11 частини першої статті 67 КК України («вчинення злочину з використанням умов воєнного стану»), і не потребує окремого законодавчого закріплення. Вчинення кримінального правопорушення з використанням воєнного або надзвичайного стану буде враховуватися судом при постановленні обвинувального вироку як обставина, що обтяжує покарання.

Положення законопроекту щодо набрання чинності законом не враховують приписів Конституційного Суду України, викладених у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(П)/2020, де зазначено, що відповідно до принципу верховенства права важливо передбачити розумний часовий проміжок між офіційним оприлюдненням закону й набранням ним чинності.

За таких умов прийняття законопроекту навряд чи «сприятиме підвищенню ефективності засобів кримінально-правового реагування та загальній превенції вчиненню нових кримінальних правопорушень цього виду».

Висновки

Удосконалення підстав відповідальності за пошкодження об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів в умовах війни передбачає реалізацію принципу невідворотності кримінальної відповідальності та покращення діяльності судових і правоохоронних органів.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*